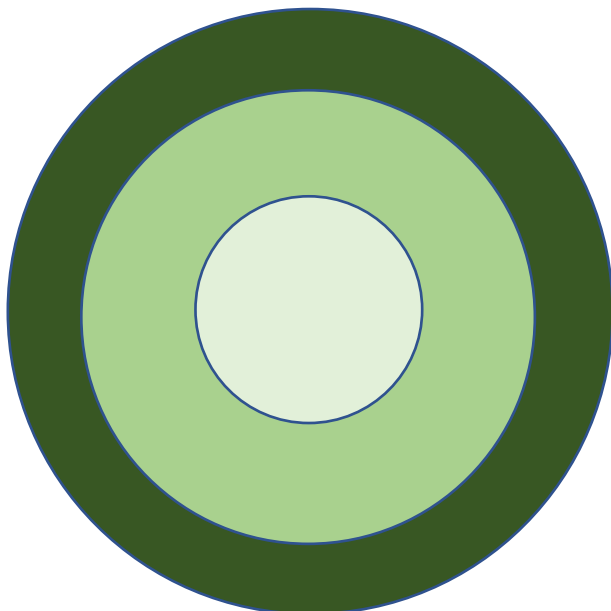

Zonen for nærmeste udvikling

Zonen for nærmeste udvikling er et begreb som er udviklet af den russiske psykolog Lev Vygotsky. Vygotsky beskæftigede sig med flere ting i løbet af sin alt for korte karriere, hvor han blandt andet beskæftigede sig med børn med udviklingsforstyrrelser. *Zonen for nærmeste udvikling* er et udtryk for det udviklingsniveau hvor barnet kan udføre opgaver sammen med en voksen, som det endnu ikke kan klare på egen hånd.

Zonen for nærmeste udvikling ligger imellem de to andre vigtige udviklingsniveauer: Dét som barnet har lært og derfor kan selv, og det som barnet endnu ikke har lært og derfor ikke kan endnu. Alle opgaver i den inderste zone, som indikerer alle de opgaver som barnet kan på egen hånd, vil ikke føre til

Fra inderst til yderst:
Alt det som barnet kan selv
Alt det som barnet kan med hjælp
(Zonen for nærmeste udvikling)
Alt det som barnet ikke kan

læring eller tilegnelse, da de kun tager udgangspunkt i alt det som barnet allerede ved. På den anden side fører opgaver i den yderste zone heller ikke til læring eller tilegnelse, da opgaverne her vil være alt for svære til at barnet kan udføre dem og dermed heller ikke lære af dem. Faktisk forventes det at opgaverne her er så svære, at de ikke engang kan gennemføres med hjælp. Det bedste sted for læring og tilegnelse er altså i *zonen for nærmeste udvikling*, da opgaverne her udfordrer barnet, men dog ikke mere end at barnet stadig kan gennemføre dem med hjælp og dermed opnår læring og tilegnelse.

Kan det bruges i praksis?

Som så mange andre teoretiske begreber lyder det ret simpelt og gennemskueligt på papir, men det er overførbareheden til praksis som virkelig siger noget om dets værdi!

Er der flere zoner for nærmeste udvikling?

Det første praktiske element som jeg stedsede over da jeg mødte begrebet første gang var, om man så kun har én zone for nærmeste udvikling eller om man har flere? Jeg har endnu ikke fundet meget på skrift om lige netop dette spørgsmål, men kom frem til, at vi da må have individuelle zoner for nærmeste udvikling inden for hvert enkelt element som er under udvikling.

Eksempelvis er der utrolig stor forskel på mit intellektuelle niveau inden for hhv. skriftsprog og matematik, så en lærer ville skulle gribe min zone for nærmeste udvikling an på to ret

forskellige niveauer indenfor de to skolefag!
Og så er vi ikke engang begyndt at snakke metoder endnu.

Det er derfor vigtigt at huske i arbejdet med barnets zone for nærmeste udvikling, at denne ikke findes på samme niveau indenfor alle udviklingsområder. Man er derfor nødt til at tage en individuel vurdering af barnets zone for nærmeste udvikling – både for hvert barn, men faktisk også for hvert område under udvikling.

Hvordan finder man zonen for nærmeste udvikling?

Det er det helt store spørgsmål! På papir virker det ret simpelt: Opgaverne skal hverken være for lette eller for svære, men hvordan finder man den helt rette sværhedsgrad? Der findes mig bekendt ingen formel for at finde barnets zone for nærmeste udvikling, men i stedet kan man bruge en *trial-and-error*-tilgang.

Det vil sige at man enten starter med nogle svære opgaver og arbejder sig ned til man rammer den slags opgaver barnet kan klare med hjælp, hvorfra man så bygger sin tilgang op. Det samme kan gøres fra de lette opgaver til de sværere.

Herefter gælder det så om at være opmærksom for hvis ens metode virker, skulle barnets zone for nærmeste udvikling også gerne rykke sig. Den inderste zone med alt det barnet kan, skulle altså gerne blive større, så zonen for nærmeste udvikling nu rykker sig længere ud i det store område med

alt det barnet endnu ikke kan, og ens tilgang skulle derfor gerne følge med for fortsat at sikre læring og tilegnelse.

Hvorfor bruge tid på at finde barnets zone for nærmeste udvikling?

Hele ideen bag begrebet omkring zonen for nærmeste udvikling er, at man sætter ind der hvor der er størst potentiale for udvikling. Og hvis du skal gøre en indsats uanset, hvorfor så ikke gøre det der hvor potentialet er størst?

I starten kan det hele godt lyde lidt abstrakt, men efterhånden som man arbejder med det, bliver det nemmere og nemmere at spotte hvor barnet er henne i sin udvikling. Noget af det vigtigste at holde sig for øje er faktisk, at zonen for nærmeste udvikling ikke altid har noget at gøre med barnets kronologiske alder. Det er i stedet langt vigtigere at vi møder barnet der hvor det er, og ikke der hvor det burde være!

Arbejder man kun med Zonen for nærmeste udvikling hos børn?

Begrebet er udviklet til børn, og bruges i dag meget i den pædagogiske verden – uanset om vi snakker specialbørn eller ej. Men efter min mening er zonen for nærmeste udvikling mindst lige så vigtigt et begreb for børn som for voksne; så længe der er tale om læring eller tilegnelse.

Et gammelt ordsprog siger at vi lærer hele livet! Så hele livet befinder vi os gerne i en eller anden zone for vores nærmeste udvikling inden for et eller andet felt:

Uddannelse, efteruddannelse, nye kundskaber i køkkenet eller fritidsinteresser, eller da NemID skulle skiftes ud med MitID. Konstant sker der noget nyt vi skal forholde os til og nye kompetencer som vi skal erhverve os, og forhåbentlig er vi i udvikling indenfor flere parametre i vores liv.

I mange tekster om zonen for nærmeste udvikling beskrives "en voksen" som skal hjælpe "barnet", men i virkeligheden kan begreber som "en lærer" som hjælper "en lærende" være lige så sigende. Det vigtigste er jo blot, at én som ved mere om det pågældende emne, kan hjælpe en anden.

*Skrevet af Birgitte Albæk Henriksen
Cand.Mag. i Audiologopædi*